

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๘

อำนาจกิเลส อำนาจศาสนธรรม

เมืองไทยเราเป็นเมืองพุทธศาสนา พ่อแม่พานับถือพุทธศาสนามาเสียจนเรียกได้ว่า “เกิดกับพุทธศาสนา” หากว่าเราอยู่ในเมืองไทยเป็นประจำไม่ได้ไปที่อื่น ๆ ซึ่งเขาไม่ได้นับถือพุทธศาสนา ก็ไม่มีอะไรแปลกหู แปลกตา แต่ถ้าเราออกจากเมืองพุทธศาสนาไปที่อื่น ๆ เราจะรู้สึกแปลกหู แปลกตา และแปลกใจ เฉพาะอย่างยิ่งบุคคลผู้ไม่มีศาสนาเลย มันก็ไม่ผิดอะไรกับสัตว์

เราจะเห็นได้ว่า ศาสนาเป็นสิ่งที่เชิดชีวิตให้มีคุณค่า ทั้งทางด้านจิตใจ และกิริยา ความประพฤติมารยาทการแสดงออกต่าง ๆ เป็นสิ่งสวยงามอยู่มาก ยิ่งวัฒนธรรมไทยเรานี้ ซึ่งเอามาจากพุทธศาสนา มารยาทของคนไทยจึงรู้สึกว่ามีมนวลอ่อนโยนมาก เอาไปแข่งที่ไหนก็ไม่แพ้ใคร เป็นมารยาทที่มีมนวล อ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ ทั้งคุณวุฒิ และวัยวุฒิดี มาก ยากจะหาที่ไหนซึ่งไม่ใช่เมืองถือพุทธศาสนาจะเหมือนได้

ฉะนั้นการมีมารยาทอันสวยงามนี้ จึงยกให้เมืองไทยเรา การรู้จักบุญจักคุณ การแสดงความเคารพต่อผู้ใหญ่ รู้สึกว่าเมืองไทยเราที่เป็นเมืองพุทธนี้เด่นมาก ตลอดขนบธรรมเนียมอันดีงาม ซึ่งออกมาจากพุทธศาสนานับว่าหาชมได้ยาก และแข่งเมืองใหญ่ ๆ เขาได้อย่างไม่สะทกสะท้านว่าจะแพ้ใคร

แต่ก่อนเด็กไทยก็เกิดกับวัด เติบโตกับวัดว่ายังงั้นเถอะ คือโตมากับวัด แม้เกิดในบ้านแต่มาโตกับวัด ก็เหมือนกับว่าเป็นลูกของพระนั่นเอง แม้เจ้านายที่เป็นใหญ่เป็นโตส่วนมากก็เป็นลูกพระมาก่อนแทบทั้งนั้น กิริยามารยาทที่ออกมาจากพระ เนื่องจากพ่อแม่ก็ลูกศิษย์พระ ลูกก็เป็นลูกพระ และต่างคนต่างเกี่ยวกับลูกพระหลานพระ เข้าไปคละเคล้ากัน ก็เป็นลูกชาวพุทธขึ้นมาอย่างดี ๆ หรือเป็นลูกของพุทธเราอย่างดี ๆ นี้เอง กิริยามารยาทที่แสดงออกจึงน่าดูน่าชม

ต่อมาคนค่อยเห็นห่างจากวัดจากวาไปโดยลำดับ ๆ เพราะความจำเป็นบังคับ และหลาย ๆ อย่างบวกกันเข้า ที่จำต้องได้เห็นห่างจากวัด จากพระ กิริยาอาการก็เปลี่ยนไป เปลี่ยนไป ยิ่งไปที่สถานต่าง ๆ ที่นอกจากเมืองไทยไปแล้ว ก็ยิ่งทำให้แปลกหู แปลกตาไปเรื่อย ๆ และไปยึดเอามาคละเคล้ากันโดยไม่พิจารณาเลือกเฟ้นเสียก่อน บางอย่างก็มา

เป็นข้าศึกต่อศาสนา บางอย่างก็มาเป็นข้าศึกต่อตนเอง โดยเจ้าตัวเข้าใจว่าเป็นของดี แล้วก็ค่อย ๆ เป็นพิษเป็นภัยแก่ตัวและส่วนรวม ตลอดเป็นข้าศึกต่อบ้านเมืองของตนอย่างนั้นก็มี

ยิ่งทุกวันนี้ สิ่งดังกล่าวคละเคล้ากันไปหมด คำว่า “พุทธ” แทบจะไม่ปรากฏเสียแล้ว แม้แต่ภายในวัด ก็มีความเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ และอื่น ๆ อีกมากมาย

จิตใจที่เปลี่ยนแปลงก็เพราะอำนาจของกิเลสที่เป็นเชื้อไฟอยู่ภายใน ทำให้มีความอยากรู้ อยากเห็น อยากเป็นต่าง ๆ ไม่มีกฎไม่มีเกณฑ์ ไม่มีประมาณ มีความหิวกระหาย อยากรู้ อยากเห็น อยากฟังอยู่ตลอดเวลา ยิ่งมีอะไรเข้ามาสัมผัสสัมพันธ์ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น กาย ใจ ก็ต้องหมุนไปตามสิ่งนั้น ๆ เพราะมีความต้องการอยู่แล้ว ก็ยิ่งติด ยิ่งพันได้ง่าย ๆ และความซึ่มซาบกันอย่างรวดเร็ว และเสียหายไปได้อย่างง่ายดาย สาเหตุแห่งความเสียหายต่าง ๆ โลกกลับถือเป็นของดี และนิยมชมชอบกันเกือบทั่วหน้า ส่วนผลเสียที่เกิดจากสาเหตุเหล่านั้น โลกจะถือว่าเป็นรายได้ หรือจะถือว่าเป็นอย่างไร เพราะเห็นและรู้ อยู่แก่ใจอย่างเปิดเผย

เพราะถ้าสิ่งนั้น ๆ ซึ่มซาบเข้าถึงใจ การแสดงออกก็ต้องเป็นไปตามสิ่งที่ตนชอบใจ ซึ่งทำให้ผลอดตัว ลืมตัวไปเรื่อย ๆ ผลสุดท้ายก็มาตำหนิบ้านเมืองของตนว่า “ครี! ล้าสมัยอะไร ๆ ไม่ทันเขา!” และ ตำหนิศาสนาว่า “ไม่เป็นประโยชน์ กดถ่วงความเจริญของคน และประเทศชาติบ้านเมือง” ไปเสีย เวลานั้นมันชักเป็นไปขนาดนั้นแล้ว

อย่างที่เป็นอย่างทุกวันนี้ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นของประเสริฐ และเป็นหลักบ้านหลักเมืองที่เคยถือกันมาแต่ดึกดำบรรพ์กาลไหน ๆ ก็เห็นว่าเป็นของไม่ดี กิดขวางความเจริญของบ้านเมือง และพยายามลบล้างทำลายด้วยอุบายต่าง ๆ ตามแต่จะทำได้ ซึ่งกำลังจะไปกันใหญ่ จึงไม่อาจทราบได้ว่า ความเจริญเพราะการทำลายหลักบ้านหลักเมืองนั้น จะเจริญกันแบบไหน ถ้าเป็น “แบบน้ำตาบ่” ก็นับว่ากรรมของสัตว์ ช่วยไม่ได้

ความจริง แม้แต่ครั้งพุทธกาลก็มีพระมหากษัตริย์ มีศาสนาประจำโลกมาแต่กาลไหน ๆ ก็กัปนับไม่ถ้วน มีของเรา ของเขา สมกับหลักธรรมเป็นมาอย่างนั้น คือ มีชาติ มีศาสนา มีพระมหากษัตริย์

ทุกวันนี้กำลังพยายามทำลาย ลบล้างหลักจิตใจของประชาชนให้สูญไป เหลือไว้แต่ลัทธิเต๋ยร์จฉาน ลัทธิยักซ์ เปรต ผี ไม่มียางอาย เพราะไม่มี “หิริโอตตปัทธรรม เมตตาธรรม” เพื่อเผาผลาญโลกให้ลุ่มจมฉิบหาย ฝ่ายทำลายถ้ามีจำนวนมาก ก็สามารถลบล้างทำลายได้อย่างไม่มีปัญหา เพราะคติธรรมมาเป็นมาอย่างนั้น ศาสนาก็ไม่มีพระมหากษัตริย์ก็ไม่มี นับถือประชาชนเป็นสำคัญ และนับถือบูชาวัตถุเป็นพระเจ้า

คำว่า “ประชาชน” นั้น เขากับเราก็พอ ๆ กัน จะนับถือหรือเคารพนบน้อมเหมือนพระรัตนตรัยได้ลงคออย่างไรกัน! ประชาชนออกมาจากไหน ถ้าไม่ออกมาจากพ่อแม่ของ มันที่เลี้ยงดูมันมานะ! มันได้ความวิเศษวิโสมาจากไหน? แม้แต่ร่างกายชีวิตจิตใจมัน ก็พอกับแม่เป็นผู้ผลิต เป็นผู้ชุบเลี้ยง ถึงได้เป็นคนมา

การทำลายแดนเกิด ผู้เลี้ยงดูก็มีแต่ “ขุขุมไม้ไผ่” ที่ทำลายแม่ของตนในเวลา ที่ออกขุขุมขึ้นมาเท่านั้น นอกนั้นไม่มีใครกล้าทำลาย “แดนเกิด และผู้เลี้ยงดู” ได้ลงคอ ถ้าไม่ใช้ยักษ์ไม่ใช่ผีนะ คนเราเมื่อเห็นพ่อแม่ไม่มีความสำคัญยิ่งกว่า “ประชาชน” แล้ว ประชาชนจะหาความสำคัญมาจากไหน! มันเกิดมาจากไหน “ประชาชน” นะ! มันเกิดมาจากพ่อแม่ตัวเอง ถ้าพ่อแม่ไม่มีความสำคัญ “ประชาชน” เหล่านั้นมันก็เป็นคนอกตัญญู เป็นคนไม่มีความสำคัญอะไรเลย เลวยิ่งกว่าสัตว์เสียอีก! เป็นคนประเภท “ขุขุมไม้ไผ่” เรา ดี ๆ นั่นเอง!

คนที่ว่า “ถือประชาชนเป็นสำคัญ” นั้นแล คือคนที่เป็นข้าศึกต่อประชาชน! จะเป็นใครที่เป็นข้าศึกต่อประชาชน ถ้าไม่ใช่คนที่เห็นว่า “ประชาชนเป็นสำคัญ?” ความรู้ ความคิดเห็น การแสดงออกผิดถูกของคน คนต้องรู้จัก ปิดไม่อยู่ มันย้อนกันเข้าตรงนี้ เพราะคนดูคนทำไม่จะดูไม่ออก ดูสิ่งอื่น ๆ แม้จะละเอียดกว่าคนยังดูกันออก

ถ้าคนเห็น “ประชาชนเป็นสำคัญ ในทางที่ถูกแล้ว ก็ต้องเห็นครู เห็นอาจารย์ เห็นพ่อแม่เป็นสำคัญ” เพราะเป็นคนให้กำเนิด และคนให้ความรู้ต่าง ๆ แก่ประชาชนเหล่านั้น ได้มีลมหายใจสืบเนื่องกันมาแต่วันเกิด และเห็นศาสนาเป็นเครื่องดัดแปลง กาย วาจา ใจ ให้เป็นคนดีว่าเป็นของสำคัญด้วย จึงชื่อว่า “มนุษย์ที่มีความรู้ และการดำเนินตามเยี่ยงอย่างของมนุษย์ทั้งหลาย” ไม่น่าวิชาของสัตว์ ของยักษ์ มาใช้กดหัวมนุษย์ ผู้มีภูมิสูงกว่าสัตว์ อันเป็นความกดขี่บังคับกันด้วยความป่าเถื่อน เกินกว่าจะให้ใช้คำว่า “มนุษย์” กับโลกเขา!

เวลานี้ความรู้ ความเห็นอันเป็นพินเป็นไฟนี้กำลังแผ่อำนาจระบดไปทั่วดินแดนสุดแสนมนุษยธรรมจะอยู่ด้วยความสงบสุขได้ เพราะความรู้ ความเห็นที่แหวกแนวจากวง มนุษย์ปกติทั้งหลาย จึงเห็นสิ่งชั่ว สิ่งผิด ว่าเป็นของดีของถูกไปโดยสิ้นเชิง ผลของมันที่แสดงออกมา ก็พอกันกันอยู่แล้ว ถ้าไม่ตาฝ้าฟางจนเลยบอดไป มันกำลังรุ่มร้อนไปหมดทุกหย่อมหญ้าอยู่แล้ว

ดูพวกอพยพมาจากเวียงจันทน์ เข้ามาประเทศไทยนี้ ก็พอทราบได้อย่างประจักษ์ วันหนึ่ง ๆ สักเท่าไรคน เท่าไรครอบครัว ถ้าสงบสุขตามคำเสกเป่าแล้วใครจะหนีมา! พวกนี้ ก็เป็นประชาชนด้วยกันทั้งนั้น!

เมื่อช่วยประชาชน ดังที่ประกาศโฆษณาจริง ๆ ไมโกหกหลอกลวงแล้ว ประชาชน โดดหนีมาทำไมกัน? ถ้าประชาชนไม่เดือดร้อนจนอยู่ไม่ได้ ราวกับจะตายทั้งเป็น เพราะทน ความบีบบังคับไม่ไหว จะโดดหนีมาทำไมกัน? เพราะบ้านเมืองใคร ใครก็รักนี่ ถ้าช่วย ประชาชนจริง ทำไมประชาชนจึงเป็นอย่างนี้? เพียงเท่านี้ก็พอ ออกแตก แล้ว!

ลองพิจารณาดูซิ เหตุกับผล มันเข้ากันได้ไหม? นี่มันเพื่อใคร? เท่านี้ก็พอทราบได้! ความจริงเต็มส่วนแล้ว อะไร ๆ ก็ตามที่จะเพื่อประชาชน เพื่อสัตว์โลก ยิ่งกว่าศาสนธรรมไม่มีแล้วในโลกนี้!

คำว่า “สัตว์โลก” ถ้าไม่ออกมาจาก “ประชาชน” จะออกมาจากอะไร? มันครอบคลุม หมด ไม่ว่าประชาชนที่เป็นมนุษย์ เป็นสัตว์ แม้แต่สัตว์เดรัจฉาน ศาสนาก็ให้อภัย ให้มี ความสุขเสมอภาค ในชีวิตความเป็นอยู่ของกันและกัน จะมีอันใดที่จะให้อภัยจนถึงสัตว์? แม้ตัวเล็ก ๆ หรืออยู่ในครรภ์! ยิ่งกว่าศาสนธรรม

โปรดเปรียบเทียบเอาระหว่างความรู้ของคนมีกิเลส กับคนไม่มีกิเลสชักนำ คนมี ความรู้ความเห็นต่างกันขนาดไหน เมื่อศาสนาไม่มีความสำคัญแล้ว อะไรจะสำคัญในโลกนี้ เพราะศาสนาให้อภัยทั่วถึงกันหมด บรรดาสัตว์ที่มีชีวิต แม้อยู่ในท้องก็ไม่ให้ทำลาย คิดดู ซึ่! ใครจะให้สิทธิเสมอภาค ให้ความสม่ำเสมอ เพราะเห็นความสำคัญของกันและกันยิ่ง กว่าศาสนา เราจะเห็นอะไรสำคัญยิ่งกว่า “ศาสนธรรม” ไปอีก นอกจาก “กองเพลิง” เผา คนทั้งเป็นเท่านั้น

การประกาศว่า “ประชาชนมีความสำคัญ” แต่แล้วทำลายประชาชนอย่างโหดร้าย ทารุณ จนประชาชนหลบหนี หาที่ซ่อนตัวไม่ได้ ถูกฆ่าพินาศอย่างไม่ไว้หน้าเลย โดยไม่มี ความเมตตาปราณีอะไรทั้งสิ้น กัดขีบบังคับประชาชนทุกด้านทุกทาง นั่นหรือคือการให้ ความสำคัญแก่ประชาชน? นอกจากให้ความสำคัญในทางตายเท่านั้น ไม่มีทางอื่นที่จะพูด ให้เหมาะสมกับความจริง ซึ่งออกมาจาก “เผด็จการอันทารุณ”

เรื่องของกิเลสมันเป็นอย่างนี้ ทางเดินของกิเลสมันเดินอย่างนี้ เดินข้ามหัวคน เขียบหัวคนไปไม่เลือกหน้าอย่างนี้แล มันผิดกับเรื่องของธรรมอยู่มาก ใครจะเสกสรรปั้น ยอว่าดีขนาดไหนก็เถอะ ขึ้นชื่อว่า “กิเลสที่ขึ้นอยู่บนหัวคนแล้ว” มันต้องเป็นอย่างนั้น ต้อง เพื่อตัวเองโดยลำดับ ๆ มากกับน้อย ต้องเพื่อตัวเองก่อนอื่น คำว่า “เพื่อประชาชน” ก็คือ

เพื่อตัวเอง หาก “เพื่อประชาชน” ด้วยความบริสุทธิ์ใจตามเจตนาอย่างนั้นจริง จะกดขี่ประชาชน และลบล้างศาสนาได้อย่างไร เพราะศาสนาคือหัวใจของประชาชน การลบล้างศาสนาก็เท่ากับ หรือทำลายหัวใจประชาชนนั่นเอง!

ศาสนา เพื่อสัตว์โลกทุกถ้วนหน้า ไม่ว่าจะเป็น “ประชาชน” หรือใครๆ พ่อแม่ผู้ให้กำเนิดและเลี้ยงดู ยิ่งถือเป็นสำคัญตามหลักธรรม ใครจะเป็นที่พึ่ง และเป็นหนึ่งยิ่งกว่าพ่อแม่เล่า ผู้ให้กำเนิดมาก็คือพ่อแม่ ผู้ให้ความเมตตาสงสาร เลี้ยงดู ทุกสิ่งทุกอย่างก็พ่อแม่เป็นที่หนึ่ง ที่หนึ่งทั้งนั้น ตลอดการอบรมสั่งสอน ตั้งแต่ยังไม่รู้เพียงสภาวะก็อบรมสั่งสอนมารยาท คำพูดจาปราศรัยให้รู้จักสูง รู้จักต่ำ ควรหรือไม่ควร ตลอดความประพฤติหน้าที่ การงาน สอนโดยการแสดงออกทางอาการต่างๆ เรื่อยมาโดยลำดับ จนลูกๆ รู้ภาษา และมารยาท ตลอดการกระทำของมนุษย์ ใครจะมีเมตตากรุณาแก่ลูกๆ ยิ่งกว่าพ่อกับแม่ไปได้

อะไรขัดกับหลักศาสนานั้นคือสิ่งทำลายจิตใจมนุษย์ และทำลายมนุษย์ให้กลายเป็นอื่น หลักศาสนาย้าลงตรงนี้ “มาตาปิตุอุปกุฐานัน ปุตตทารุสส สกคโห” ให้อุปถัมภ์ ปู่จูงาก บิดามารดา ผู้บังเกิดเกล้าของตน ให้มีความร่มเย็นเป็นสุข อย่าให้ท่านได้รับการกระทบกระเทือนต่าง ๆ ที่จะเป็นการชอกช้ำกาย และจิตใจ และการสงเคราะห์ ภรรยา และบุตร แต่ละอย่างจัดเป็นมงคลอันสูงสุด

หลักใหญ่ก็มีอยู่อย่างนี้ ถ้าศาสนาไม่เป็นของสำคัญแล้ว ก็หมดความหมายกันสำหรับมนุษย์เรา กลัวจะไปเที่ยวแย่งเอาหางสัตว์มาใส่ละซี แม่สุนัขก็จะเห็ดอร้อนไปด้วย เพราะไปแย่งเอาหางเขา เขาก็หวงละซี ไปแย่งหางเขาก็กัดเอา แล้วไปหาว่าสุนัขกัดตัว แล้วก็ไปไล่กัดขาสุนัขเข้าอีกละซี นี่มันแย่งเอา มาก ๆ เลยเกิดเป็น “ศึก” กันไปจนถึงสุนัข ไม่เห็ดอร้อนแต่มนุษย์ สุนัขก็พลอยเห็ดอร้อนไปด้วย หางของตัวไม่มี ก็จะไปแย่งเอาหางเขามา

การจะเป็นไปแบบเขาอย่างเต็มตัว ก็ยังเป็นไปไม่ได้ เพราะไม่มีหาง เลยต้องไปคว่าเอาหางของเขามา เขาก็เสียดาย หิงหวงต้องกัดเอาบ้าง ถ้าไม่พอกัดได้เขาก็วิ่งหนี สุดท้ายก็โกรธหรือเคียดแค้นให้เขา และตามฆ่าสุนัขโดยไม่มีนึกกระดากอาย หนักเข้ามันจะเป็นไปตามแบบนั้น เพราะความร้ายกาจของมนุษย์ ทวีคุณ รุนแรงเข้าทุกที

พอมองเห็นได้ชัดเจน ระหว่างกิเลสกับธรรมมันเป็นคนละโลกอย่างนี้ ต่างกันราวฟ้ากับดินเอาเลย!

พระพุทธเจ้าท่านทรงสอนด้วยความเมตตา ให้ความเสมอภาค ให้สิทธิ ตามสิทธิ ของตนที่มี เช่น มีสมบัติเงินทองข้าวของ มีอะไรก็ให้เป็นสิทธิ์ของผู้นั้น ไม่ล่วงล้ำไม่กดขี่

บังคับซึ่งกันและกัน แม้แต่สัตว์ก็ไม่ให้เบียดเบียน ไม่ให้ทำลาย ท่านเห็นความสำคัญของสัตว์ ทั้งวัตถุประสงค์ของของกันและกัน ตลอดถึงความเกี่ยวเนื่องกัน อันใดที่เป็นความกระทบกระเทือนกัน พระองค์ทรงสั่งสอนให้ระมัดระวัง และรู้จักใจกัน เห็นอกเห็นใจกัน ท่านสอนไปหมดทุกแง่ทุกมุม นี่พูดถึงเรื่องศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นของสำคัญมากสำหรับประชาชนชาวพุทธเรา

ทีนี้ยื่นเข้ามาหาภายในจิตใจเรา ศาสนาอยู่ที่ไหน? อะไรเป็นเครื่องรับศาสนาไว้ทุกวันนี้ ใครจะเป็นผู้รู้เรื่องของศาสนา? ใครจะเป็นผู้ปฏิบัติตามศาสนา? ใครจะเป็นผู้ที่รับผล ซึ่งเกิดขึ้นจากการปฏิบัติศาสนา? สุดท้ายก็มาอยู่ที่ตัวเราเอง! แล้วศาสนาได้สอนคนให้ล้มจมนิพพานอะไรบ้าง สอนให้ขัดต่อความสุขความเจริญของโลกอะไรบ้าง? ไม่มีนี่! ศาสนธรรมเป็นเครื่องค้าของโลก ไม่ให้อับปางลงในห้วงแห่งกิเลส คือ “กามโอชะ ภวโอชะ ทิฏฐิโอชะ อวิชชาโอชะ” อย่างจมมิด พอประทังชีวิตได้มานานเท่าไรแล้ว ยังไม่เห็นคุณค่าของศาสนาอยู่หรือ? ทั้งสอนให้บำรุงส่งเสริมและรักษาโดยถ่ายเดียว คือ รักษาตัวเรานั้นแล ผู้ที่รู้ศาสนา คือใจ

สรุปแล้วก็มีใจเท่านั้น ที่เป็นคู่ควรแก่ศาสนธรรม และเป็นผู้รับผลจากการรู้เห็น เพราะการปฏิบัติตามศาสนา

เมืองไทยเราเป็นเมืองพุทธศาสนา พวกเราเป็นลูกผู้ใกล้ชิดพระพุทธรเจ้า เราปฏิบัติตามที่พระองค์ทรงสั่งสอนก็ได้รับความร่มเย็น เห็นประจักษ์ ตามกำลังแห่งการปฏิบัติอยู่แล้ว

เฉพาะอย่างยิ่ง การอบรมทางด้านจิตใจ ใจนี้เป็นตัวแสนเจ้าแสนอน ปลิ้นปล้อน หลอกหลวง เป็นตัวพิษ ตัวภัย เพราะมีกิเลสผูกแหย่ก่อวนทางภายในอยู่ตลอดเวลา ถ้าจะเทียบ “กิเลส” กับ “ลัทธิทุกวันนี้” มันเหมือนกัน มันผูกแหย่ก่อวนให้แตกแยก ให้ทำลายมุ่งร้ายต่อกัน ไม่หยุดยั้ง อย่างนี้แหละ อย่าหวังว่ามันจะพาโลกให้เจริญรุ่งเรืองและตายใจได้เหมือนธรรม อย่าพากันฝันดิบ ฝันสูง จนหมดตัว เพราะความชั่วร้ายของมันที่มีร้อนสัน พันคม

กิเลสมันพาให้คนเราเป็นอย่างนั้น เราเอาเรื่องนั้นมาอยู่ เอาเรื่องนี้มาแหย่ตัวเอง ได้มาจากทางหู ทางตา ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางไหนก็ตาม มาผูกแหย่ก่อวนใจจริงไม่จริงก็ตาม ขอให้ได้รู้ได้แหย่ใจ ซึ่งมีนิสัยเหล่านี้แหละอยู่แล้วก็หลงตาม ให้มันต้มเอาตุ๋นเอา ไม่มีคำว่า “เซ็ดหลาบ”

หรือข้างเราก็เป็นคน “หุเบา” เชื่อเขาไปเรื่อย ๆ ได้รับความเดือดร้อนวุ่นวายเท่าไร ก็ไม่คำนึงถึงเหตุถึงผลให้ละเอียดถี่ถ้วนก่อน พอได้เห็นโทษของการยุแหย่นั้นบ้าง แต่ไม่ยอมเห็นโทษ นอกจากเชื่อเอา เชื่อเอาถ้ายเดียว ขอให้ได้ตามเขาไป แม้จะทุกข์ร้อนขนาดไหน ก็ยอมรับทราบว่าร้อนเพราะเหตุใด อย่างมากก็บ่นเสียบ้าง หรือมากกว่านั้นก็ร้องไห้ ร้องห่มบ้าง ทั้ง ๆ ที่ก็ไม่เกิดผลอะไร ถ้าไม่ค้นดูสาเหตุนั้น ๆ ให้รู้เรื่องราวก่อน ว่าสิ่งที่มัน พาให้เดือดร้อนนั้นคืออะไร และอะไรเป็นเครื่องยุแหย่ก่อนให้วุ่นวายอยู่ในเวลานี้ นอกจาก “กิเลสตัวสำคัญ” ที่แทรกอยู่ภายในใจ และเป็นเจ้าอำนาจบังคับหัวใจให้คิดไปในแง่ต่าง ๆ เท่านั้น ไม่มีอะไร?

การปฏิบัติธรรมจึงเป็น “ยาสำคัญ” ที่ต้านทานกับพิษภัย ซึ่งเป็นโรคสำคัญอยู่ภายในใจ จนสามารถแก้ได้โดยลำดับ เมื่อสิ่งที่ เป็นภัยค่อยจืดจางหายไป ก็ย่อมได้รับความสงบเย็นใจ นี่ก็เพราะอำนาจแห่งธรรมเป็นเครื่องขับไล่ ขับไล่อะไร ขับไล่ตัวพิษตัวภัย ใจย่อมมีความสงบร่มเย็น เพราะพิษภัยเบาบาง

เฉพาะอย่างยิ่ง เราไม่เคยมีความสงบสุขทางใจเลย ตั้งแต่วันเกิดมา พุดตามความจริง คือใจไม่เคยปรากฏเป็นความสงบสุขให้เห็นเลย เพราะเราไม่ทราบวิธีการทำให้สงบได้ ตื่นขึ้นมาวันหนึ่ง คืนหนึ่ง มีแต่ความฟุ้งซ่านวุ่นวายประจำจิต จิตทั้งดวงเลยเป็นที่ก่อไฟเป็นเตาไฟ เป็นเตารีดเตาไถตัวเอง เตารีดก็อยู่ที่นั่น เตาไถก็ที่นี่ เพราะไฟกิเลส ตัณหา อาสวะ มันเผาจนจิตใจอยู่ตลอดเวลา สถานที่นั้นเลยเป็นกองเพลิงไปทั้งกองไม่เคยเห็นเป็นความสงบสุขบ้างเลย ถ้าคิดดูให้ดีด้วยปัญญาแล้ว จะนำสลตสังเวชตัวเราเอง

แต่เมื่อได้รับการฝึกฝนอบรม โดยมี “จิตตภาวนา” เป็นสำคัญ จึงค่อยปรากฏความสงบขึ้นมา พอได้ลืมตาอ้าปากบ้าง เพราะ “ไฟ” นั้น ค่อยสงบตัวลงไป ด้วยอำนาจแห่ง “ตปธรรม” เป็นเครื่องแผดเผาใจที่เคยเดือดร้อน ที่เคยวุ่นวาย ใจที่เคยเป็นเหมือน “กัณฑ์” ก็ค่อยหยุดความหมุนตัว ๆ นั้นลงได้ สงบนิ่งเหมือนไม่มีลมมาต้องมาสัมผัส

เมื่อใจมีความสงบ ผลก็ปรากฏเป็นความเย็นสบาย ที่นี้พอจะเป็นเครื่องเทียบกันได้กับความทุกข์ ซึ่งเกิดขึ้นจากความวุ่นวายที่เคยเป็นมา จากนั้นก็มีความพยายามแก้ไขระงับดับสิ่งเหล่านั้นด้วยวิธีการภาวนาโดยลำดับ ๆ จนจิตสงบได้ตามต้องการ

จิตที่สงบลงไปอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย ย่อมเป็นจิตที่ละเอียดมาก และเป็นจิตที่มีความสุขมาก เป็นจิตที่ “อัสจรรย หวาอะไรเทียบไม่ได้” ในขณะนั้น ทั้งนี้เพราะการภาวนาด้วยการบังคับจิตอันมี “สติ” เป็นเครื่องบังคับบัญชา ไม่ปล่อยให้จิตคิดไปในสิ่งที่ก่อกรรมหรือเผาผลาญตนเอง

จิต เมื่อไม่มีภัยเข้ามาทวน ก็หยั่งเข้าสู่ความสงบได้ และเย็นสบาย นี่เป็นขั้นที่เริ่มเห็นความสำคัญของใจขึ้นมาแล้ว ศรัทธาความเชื่อต่อผลที่ปรากฏนี้ ย่อมกลับกลายมาเป็น “อจลศรัทธา” ในทันทีทันใด แม้จะไม่ปรากฏผลอันสงบสุขดังที่เคยปรากฏมาแล้วทุกกระยะที่ทำก็ตาม แต่ความหยั่งลงแห่งความเชื่อในผลที่เคยปรากฏแล้วนี้ ไม่มีวันถอนเลย นอกจากจะยิ่งพยายามให้มากขึ้นโดยลำดับ ๆ จนเห็นผลเช่นนี้ และยิ่ง ๆ ขึ้นไปกว่านี้เท่านั้น สุดท้ายก็ปรากฏผลขึ้นมาเรื่อย ๆ เพราะความเพียรพยายาม

เมื่อเป็นเช่นนั้น จิตที่เคยไปยึดถืออะไรด้วยความสำคัญมั่นหมาย แบบลุ่ม ๆ คลำ ๆ เพราะความไม่แน่ใจ เพราะความเสาะแสวง โดยความเชื่อซาล่ากิเลส ที่เคยเป็นมาแต่ก่อน ซึ่งใจยังไม่มีความมั่นคง ก็ค่อย ๆ ปล่อยวางเข้ามา เพราะใจมีหลักยึดอันดีแล้ว

ใจเรากับโลก ใจเรากับสิ่งต่าง ๆ ที่เคยคละเคล้ากันมา ก็เริ่มแยกตัวออกเป็นคนละ สัตคนละส่วน ไปตามลำดับกำลังทางสติปัญญาที่ชำระได้ ไม่คละเคล้ากันไปเสียหมดจนกลายเป็นไฟทั้งกองภายในใจ เมื่อจิตมีความสงบเย็น อยู่ที่ไหนก็สบาย นั่งอยู่ก็เพลินไปด้วยความสงบร่มเย็นภายในจิตใจ เดินอยู่ก็มีความร่มเย็นและบันเทิงในธรรม ไม่มีความโศกเศร้าเหงาหงอยเข้ามาแทรก เหมือนความเปลิดเปลินอย่างอื่น ๆ นั่งอยู่ก็ภาวนารื่นเรื่งบันเทิงไปกับบรรดากับธรรม คือความสงบเย็นใจ พิจารณาอะไร ก็เป็นอรรถเป็นธรรม เห็นทั้งโทษ ในสิ่งที่ควรเห็นโทษ เห็นทั้งคุณ ในสิ่งที่ควรเห็นคุณ

ใจมีความสามารถเลือกเฟ้นด้วยอำนาจของสติปัญญา เพราะความสงบเย็นใจนั้น เป็นฐานสำคัญอันหนึ่ง ทั้งเป็นพยานให้เห็นชัดว่า “จิตเป็นของสำคัญมาก” จำต้องพยายามปิดเป่า พยายามแก้ไข พยายามแยกแยะให้จิตออกจากสิ่งแวดล้อมทั้งหลายนั้น ๆ ด้วยสติปัญญาตามลำดับขั้น จนรู้เรื่องของตัว และรู้สิ่งที่มาเกี่ยวข้องกับมากน้อย ไม่เผลอตัว มั่วสุมกับอารมณ์ต่าง ๆ

ใจยังมีความสง่าผ่าเผย เวลากำหนดเข้าภายในใจมีความสว่างไสว แพรพรรณาราวกับเพชรน้ำหนึ่งที่โลกนิยมกัน จะว่าเบา ก็เบาเสียจนเหมือนร่างกายไม่มี ความจริงก็คือจิตนี้แหละเป็นผู้ทำให้เบา ไม่นหนักอึ้งเหมือนแบกภูเขาดังที่เคยเป็นมา อยู่ที่ไหนก็รื่นเรื่งบันเทิง วันคืน ปีเดือน ผ่านไป ก็ไม่คอยได้สนใจ ว่ามันผ่านไปเมื่อใด มีดแจ่งอะไรไม่สนใจสนใจแต่หน้าที่ของตัวที่จะพิจารณา ส่งเสริมในสิ่งที่ควรส่งเสริมให้เจริญยิ่งขึ้นเท่านั้น และแก้ไขตัดแปลง สิ่งไม่ดีที่จะทำให้อับเฉาเขลาปัญญา ทำการแก้ไขไปโดยลำดับ ๆ ไม่หยุดยั้งอ่อนแอ จิตก็ยิ่งมีความสง่าผ่าเผย อดอาจกล้าหาญขึ้นไปตามความเพียร ความพยายามส่งเสริม

อยู่ที่ไหนก็เหมือนอยู่ที่สูง นั่งอยู่ได้ร่มไม้ก็สูง จิตสง่าผ่าเผยราวอยู่ “อวกาศ” เพราะจิตสูงส่ง จิตแปลกประหลาด จิตอัศจรรย์ ไม่มีอะไรจะเด่นยิ่งกว่าจิตที่มีธรรมอยู่กับตัว เพราะการประกอบความเพียร เป็นเครื่องสนับสนุนและส่งเสริม

อยู่ที่ไหนก็สง่าผ่าเผยภายในตัวจิตเอง โดยไม่ต้องหาอะไรมาประดับประดาตกแต่ง เมื่อจิตมีธรรมระดับแล้วก็สวยงามไปเอง ผลเห็นประจักษ์ภายในจิตอยู่ตลอดเวลาในอิริยาบถต่าง ๆ

สติปัญญานั้นพิจารณาอยู่โดยลำดับ ในสิ่งต่างๆ ที่มาสัมผัสสัมพันธ์ทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย แก้วไขถอดถอนออกเป็นชั้นเป็นอัน และเข้าใจไปโดยลำดับ กิเลสขาดไปเป็นวรรคเป็นตอน ตามประโยชน์แห่งความเพียร

สุดท้ายก็สามารถแยก รูป เสียง กลิ่น รส เครื่องสัมผัส ออกไปจากใจได้ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ก็แยกออกจากใจได้ด้วยปัญญา จิต กับ กิเลส ที่เคยฝังจมกันอยู่ ก็แยกกันออกได้ และสิ้นไปโดยลำดับ ๆ

จนไม่มีอะไรเหลือ! คือ ไม่มีอะไรเหลือจะให้แยก เมื่อไม่มีอะไรเหลือที่จะแยกแล้ว ก็เป็น “ยอดแห่งจิต ยอดแห่งธรรม” แสนสบาย!

นี่ ศาสนธรรม เป็นอย่างไรบ้าง เราพิจารณาดูด้วยตนเองซิ จะแย้งพระพุทธเจ้าได้ที่ไหนล่ะ เพราะศาสนธรรมเป็นเข็มทิศทางเดินให้ก้าวเข้าสู่ “ธรรมประทีป” คือความสว่างไสวอันบริสุทธิ์ผุดผ่องภายในจิตใจโดยแท้ ซึ่งแต่ก่อนใจเราเคยถูกกิเลสประเภทต่างๆ ปิดบังไปด้วย มูลสตมมูลแห่งของมันเต็มไปหมด กิเลสเก่า กิเลสใหม่ ทัฬหะใจนั้นแหละ เรียก “มูลสตมมูลแห่ง” เรื่องเก่า เรื่องใหม่ ซึ่งเป็นกิเลสด้วยกัน ทัฬหะเสียจนมองหาใจไม่เห็น กลายเป็นใจไม่มีคุณค่า เห็นสิ่งนั้นสิ่งนี้ที่หาสาระมิได้ว่ามีคุณค่าไปเสียหมด พวกกันหลงโลกหลงสงสาร หลงจนเป็นบ้าสติ ร้อน ๆ ซึ่งมีเต็มแผ่นดิน

เราจะไปว่าอะไร เฉพาะในโรงพยาบาล “สมเด็จพระเจ้าพระยา” เท่านั้น ความจริงมันเป็นบ้ากันอยู่ทุกแห่งทุกหน โลกมันร้อนก็เพราะเรื่องบ้า หู ตา จิตใจ เป็นไฟ เท่านั้นเอง มันไม่ยอมเดินไปตามสายทางที่ควรเดิน สมกับคำว่า “มนุษย์ฉลาด” แต่มันกลับเดินไปด้วยอำนาจของกิเลสตัณหาอาสวะ อวิชชาที่พาให้มืดมิดปิดตาไม่รู้เหตุรู้ผล เอาแต่อำนาจวาสนาของตนที่ว่าดี ว่าเก่งกล้าสามารถเข้าไปกดขี่บังคับโลกให้ร้อนไปตามๆ กัน แม้คนที่ไม่รู้ภาษาสีกาษากับเขาก็พลอยร้อนไปด้วย เพราะความร้อนของใจ ของคนนั้นๆ เพราะความมืดของใจของคนนั้นๆ ที่เข้าใจว่าตนเฉลียวฉลาด มีอำนาจมาก มันเลยทำให้โลกร้อนไปหมด จนจะหาที่ให้คนฉลาดอยู่ไม่ได้

ความรู้ ความเห็น ที่เต็มไปด้วยอำนาจของกิเลส กับความรู้ความเห็นที่เต็มไปด้วยธรรมนั้น ผิดกันมาก แม้อยู่ในจิตดวงเดียวกัน ระยะที่มันเป็นบ้าไปสด ๆ ร้อน ๆ กับเวลาที่มันดีนี้ ดูแล้วก็น่าขยะแขยงตัวเอง! น่าอับอายตัวเอง!

นี่เราพูดเรื่อง “บ้า” กัน อย่าเข้าใจว่ามีแต่ตามถนนหนทาง เดินงก ๆ งัน ๆ อยู่ตามถนนหนทาง และอยู่ตามโรงพยาบาล “สมเด็จพระเจ้าพระยา” เป็นต้น เท่านั้น มันมีอยู่ทุกแห่งทุกหนนั่นแล บ้าชนิดนี้เป็นบ้าที่ก่อวินาศกรรม และทำความเดือดร้อนให้โลกได้อย่างมากมายจนไม่มีประมาณ บ้าที่ไม่ยอมเข้าไปนอนอยู่ในเตียง บ้าเฟ้นฟ่าน บ้าอำนาจวาสนา บ้าความรู้วิชา บ้าไม่มองดูเหตุดูผล บ้าความอยากไม่มีวันอิ่มพอ บ้าอยากเป็นใหญ่เป็นโต บ้าอยากครองโลกครองสงสาร ทั้ง ๆ ที่ “ป่าช้า” ติดกับตัว ก็ไม่มองดู บ้าล้มตายนี่ซิ ทำให้โลกร้อนไปทุกหย่อมหญ้า!

ถ้าได้พิจารณาความตาย เสียวันหนึ่ง ๆ ลักสองหนเท่านั้น ก็พอจะมี “เบรก” ห้ามล้อบ้าได้บ้าง โลกก็จะได้เย็น ตัวเองก็จะได้เย็นบ้าง

นี่ พวกเรา ผู้ประพฤติ ปฏิบัติธรรม จึงควรให้มีทั้งคันเร่ง คือ เร่งความพากเพียรเพื่อสั่งสมคุณงามความดีให้มาก และดำเนินไปตามเข็มทิศทางเดินแห่งธรรมที่ท่านสั่งสอนไว้ มีทั้ง “เบรก” ความยับยั้งในสิ่งที่เห็นว่าไม่ดี ถือพวงมาลัย ดำเนินไปด้วยความปลอดภัย ความสุข ก็อยู่กับความปลอดภัยนั้นแล ไม่ใช่ความสุขอยู่กับภัย ความปลอดภัยไร้ทุกข์นั้นเป็นความสุข ใครเป็นผู้รับความทุกข์ต่างๆ นอกจากใจเป็นตัวสำคัญคอยรับเท่านั้น ไม่มีสิ่งใดมาคอยรับ ใจรู้ทุกข์ และแก้ทุกข์ให้หมดสิ้นไปจากใจ ทั้งสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ แก้ออกให้หมด เหลือแต่ธรรมล้วน ๆ ภายในใจ

นั่นแล ท่านว่า “โลกเย็น” โลกเย็น เย็นตรงนั้น เย็นที่บุคคล คือ ใจสงบสุขไปไหนก็สบาย หายยุ่ง ตายก็ไม่ต้องมีห่วง มีอาลัยกับซากศพ ว่าจะต้องเก็บ จะต้องเผาจะเก็บไว้กี่วัน กี่คืน กี่เดือน กี่ปี ตายแล้วใครจะมาทำศพ ประดับตกแต่งดี ๆ ให้ เหล่านี้ไม่ห่วงใย จะทำให้มันดีเพื่ออะไร ก็คนตายไปแล้วนี้ ทำให้ดีขณะที่ยังมีชีวิตอยู่นี่ซิ มันไม่ดีตรงไหน รีบแก้ไข จนมันดี อันนี้ดีแล้ว จะสำคัญอะไรกับร่างกาย กายเป็นของทิ้งแล้วมันถึงได้ตาย มันรับภาระไม่ไหวแล้ว ถึงได้ทิ้ง สลัดทิ้งกันลงไป แล้วยังไปห่วงใยอะไรกับกระดูก ซากผีตายแล้วนั้น ยังไม่เห็นโทษของมันหรือ ถึงขนาดเนาเฟะไปแล้วยังไม่เห็นโทษของมันหรือ มันจนถึงที่สุดแล้ว ตายจนเนาเฟะแล้ว ยังไปหึงไปหวงอะไรมันอยู่อีก!

ห่วงแต่จิตนี่ซิ ที่จะไปหาก่อภพ ก่อชาติ ไปหาจับจองป่าช้า ห่วงตรงนี่ซิ! สร้าง “กุสลา ธรรม” ลงตรงนี้ ให้มีความเฉลียวฉลาด ทันทกับกลมารยาของกิเลสอาสวะ ให้เห็นเหตุ

เห็นผล ดี ชั่ว กับตัวไปโดยลำดับ นั้นแหละ ชื่อว่า “ผู้สร้างตนโดยสมบูรณ์” หรือสร้างตน โดยถูกต้อง จนถึงขั้นสมบูรณ์เต็มที่ไม่มีทางต้องติ ตายแล้วหมดความหมาย อย่าไปยุ่ง ไป กังวล

ประพุดิตนสมกับว่า เรายังเป็นชาวพุทธ พุทธคืออะไร “พุทธะ” ก็แปลว่า รู้ พระพุทธเจ้าก็หมายถึง ผู้รู้ ที่แรกก็รู้ธรรมดาเหมือนสามัญชน ต่อไปก็รู้ทุกสิ่งทุกอย่างรู้ รอบขอบเขต จนกระทั่งถึงขั้นบริสุทธิ์ นี่แหละศาสนาพุทธ

เราก็ถือศาสนาพุทธ “พุทธะ” คืออะไร ก็คือใจ ให้รู้ทุกสิ่งทุกอย่างที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ภายในจิต พยายามแก้ไขโดยลำดับ เรื่องความเป็น ความตาย อย่าเอามายุ่งกวนใจ อย่าเอา มาเป็นอุปสรรค พิจารณาให้รอบไปหมด เป็นกับตาย มันก็อันเดียวกันนั้นแหละ ก็ธาตุอัน เดียวกัน จะไปตื่นมันอะไร เรื่องเกิด เรื่องตาย ตื่นมันอะไร รู้ความจริงแล้วไม่ตื่น ทั้งเกิด ทั้งตาย ทั้งเป็นอยู่ รู้ตามความจริงแล้ว จิตก็เป็นความจริง จิตไม่ตื่นเต้น จิตเรียนรู้อะไรทุกอย่าง จิตพอตัว ถึงเมืองพอแล้วก็สบาย หายยุ่งเหยิงก่อกวนกันต่อไป

เออละ เอวังฯ

